

Prevodna literatura

Iz naše prevodne književnosti

II.

Lepa slika vesele, brezskrbne, prešerne, razposajene mladosti je E. Claesa „Beloglavček“. (Prevedel S. Škerl. Ljubljana. Jugoslovanska knjigarna. 1934. 203 str.) Zgodba o mladosti z vsem njenim veseljem in žalostjo, prijatelji in sovražniki (šola! učitelj!), ki jo učinkovito spremljajo preproste ilustracije F. Timmermansa. S to knjigo se je pri nas učinkovito uvedel nov flamski pisatelj, član naroda, ki je v mnogočem podoben našemu. Značilno je, da je zgodbe o hudomušnih, a vendar tako nedolžnih doživetjih tega „prekrasnega paglavca“ konec, ko stopi v življenje: v tiskarno, v pisarno. Prevodu se pozna, da je opravljen z veseljem in sodoživljanjem; kazi ga samo tu in tam kakšna pega, kakor n. pr. tipični „usesti se“ (nam. sestiti), ki spada v isto poglavje zgrešenih glagolskih tvorb, kakor „odzrcaljati“. Enako tipična napaka — značilna za vse one naše pisce, ki nimajo ušesa za pomen pridevnikov, končujočih se na -ast! — je „glinasta pipa“ (144), ki nam jo prevajavec ponuja namestu preproste „lončene“ (ker se mu mogoče zdi, da pomeni „lončen“ narejen iz „lonca“?). Za „glazuro“ (46) pravimo „lošč“, kar je prista, dobra, domača beseda, samo premalo znana. Kuriozna posebnost pa je „kurji parkelj“ (58), ki ga imamo na isti strani tudi naslikanega. Da imajo kure parklje? Zanimiva novost! Menda se zato pravi komu, naj ga „kura brene“? —

M. Gorkega „Trije ljudje“ (Poslovenil J. Vidmar. V I jubljani. Modra ptica. 1934. 346 str.) je zgodba o „malih ljudeh“, napisana z vsem onim znanjem tega okolja, ki ga ta pisatelj ima, in z vso ono ljubeznijo, ki jo do njega goji. Kako je ta roman pisatelju samemu pri srcu, se vidi na tem, da ga je pozneje vzel še enkrat v roke in mu dal ono obliko, ki je ob prvem zapisu ni mogel v zadovoljivi meri doseči. (Prevod je prirejen po prvotni verziji.) Prevod sam je, posebno v dialogih, živ, sočen, gladko tekoč in prijeten. Kazi ga samo nekaj posebnosti, kakor n. pr. stalno se ponavljajoči „izvozček“, ali celó „izvošček“, „važno“ nam. „resno“, „očividno“ in novost: „kopiti denar“ (98, 103, 209). Iz narečja je vzeta oblika „kako (sneg) mede“ (144) in „pomeđena tla“ (189); rubini ne „gredo črnolaskam“ (213), ampak se jim podajo; „duhove (nam. dišave) prodajati“ (139) je mehanično prepisano iz ruščine, kakor tudi „v belem, ohlapnem kapotu“ (170) ali „Moav“ (nam. Moab); pri citiranju sv. pisma govorimo Slovenci o „vrstah“, ne o „stihih“ (218).

Iz Gorice je človek vsakega slovenskega tiska vesel, pa naj bo potem tudi skromen roman F. H. Ackermann: V službi pri trinogu. (Povest iz časov francoske revolucije. Poslovenil V. B. Gorizia. Goriška Mohorjeva družba. 1934. 142 str.) Če pomislimo, da se morajo naši goriški rojaki zadovoljiti s knjigami, ki so dovolj zanimive, da se jih držijo in da se jim slovenska knjiga sploh ne odtuji, pač vidimo, za koliko desetletij so naši rojaki onstran mej kulturno porinjeni nazaj. Hermetično zaprti pred našo knjižno produkcijo so obsojeni v nekako kulturno avtarkijo, ki sistematično dela na to, da jih počasi kulturno izstrada. Samo z muko in naporom se tam knjižna produkcija vzdržuje na neki dostojni višini. Mi jim lahko pomagamo s tem, da njihove knjige pridno — kupujemo. Nobena večja slovenska knjižnica bi ne smela biti brez popolne zbirke naših primorskih tiskov, kar jih je izšlo po l. 1918.!

Redek, a zato tem bolj razveseljiv pojav v takem poročilu je knjiga, kakor je n. pr.: „Anthologie de la poésie yougoslave des XIX-e et XX-e siècles“ (Paris. Delagrave. 1935. 392 str.), ki sta jo sestavila M. Ibrovac in njegova — sedaj že pokojna — žena Savka. Lično knjižico z lepim tiskom in prijetnim formatom vzame človek z veseljem v roke, nazadnje pa se je vendar skoro ustraši. Kak „embarras de richesse“! 108 (sto in osem!) poetov ima pred seboj, od vsakega pa po eno, dve pesmi, redki so, ki imajo tri ali več. Ali more tujec, ki bere francoske verze, iz tega dobiti količkaj pravilno sliko slovenske in srbskohrvaške poezije v zadnjih 120 letih? Bojim se, da ne. Sestavljavec antologije je skušal biti po možnosti pravičen in nepristranski do posameznikov, pa je pri tem celoti storil krivico s tem, da se je slika razdrobila na preveliko število manj pomembnih podrobnosti. Brez dvoma je namreč, da pove tujcu troje pesmi pravega poeta več ko devet pesmi treh poetov druge vrste. Značilno je, da je med 28 slovenskimi poeti, ki so tukaj sprejeti, 16 živih! Če bi se bila izpustila polovica imen, tako pridobljeni prostor pa porabil za pesmi ostalih, bi postala slika brez dvoma jasnejša, resničnejša. Seveda je sestavljanje takih antologij od sile težavna reč, toda ob njej je treba v prvi vrsti misliti na celoto, šele potem na posameznike. In ne sme se pozabiti, da zgubi marsikaj, kar se nam doma sveti in blišči, v tujem svetu in v tujih očeh mnogo svojega sijaja.

Prav posebna težava pa je prirejanje take antologije v francoskem jeziku. Tradicija pesniškega jezika šteje namreč pri Francozih toliko stoletij, kolikor pri nas desetletij! Na dveh tako različnih inštrumentih zaigrati isto melodijo pa je na vso moč riskantna stvar. Tukaj so težkoče zmanjšane na ta način, da so — z redkimi izjemami! — opuščene rime, kar je pri Francozih ob prevajanju pesmi že star običaj, nad katerim se nihče ne spotika. Prevajavcema je v prvi vrsti šlo za to, da ohranita notranji ritem verza, zato sta rimo mirne duše žrtvovala. V koliko se jima je to posrečilo pri posameznih poetih, morajo presoditi drugi, ki jim francoščina zveni bolj domače. Za poskus denimo sem kratko Župančičevo „Otroci molijo“:

Notre Père...

Si, en vérité, tu étais notre père,
Tu arracherais tes mains clouées,
Tu descendrais de ta croix,
Pour étreindre tes enfants malheureux,
Notre Père...

Notre Père...

Il est sur la Vistule ou sur la Drina,
Nous ne le savons pas nous-mêmes,
Il a le cœur percé,
Il a les mains trouées,
Et pourtant ses bras nous étreignent par-dessus
les monts —

Notre Père...

Jasno je, da bi tukaj namestu „ses bras“ v predzadnjem verzu moral stati sam „il“, ker je sicer vsa notranja zgradba te pretresljive molitvice porušena!

Oba Ibrovca, ki sta večino prevodov sama oskrbela — pri slovenskih je priskočil A. Debeljak — sta se tudi sicer trudila, da približata vso stvar tujemu svetu. Tako z informativnim uvodom, z bibliografijo in s podatki ob posameznih poetih. Ta plat njunega dela je mogoče pomembnejša ko pa prevajanje samo, saj daje tujcu podatke, s pomočjo katerih bo o posameznih

poetih izvedel več ko iz priobčenih prevodov. Vzemimo dva primera. Prešeren je tukaj zastopan s tremi soneti, a tujec izve, da ima na razpolago tudi celotni ruski in nemški prevod. Župančič ima tukaj prevedenih sedem pesmi, povedano pa je tudi, da eksistirata o njem dve veliki monografiji, Tesnièreova francoska in italijanska Cronie, naveden je italijanski prevod njegove „Dume“. Ta bibliografija je tako skrbno sestavljena, da ji bo težko kaj očitati. Samo nekaj opazk! Samhabrovi „Preširenklänge“ pač v tako bibliografijo ne sodijo, ker je v njih Prešernov pesniški portret vseskozi falzificiran. Do — nezaslužene — slave so prišli v listi 100 najznamenitejših del iz svetovne literature, ki bi jih moral vsak izobraženec poznati, in ki jo je priobčil A. E. Schönbach v svoji nekdanji zelo razširjeni knjigi „Über Lesen und Bildung“. V to listo pa so prišli najbrž po priporočilu Gr. Kreka. — Pri Mažuraniću ni omenjen slovenski prevod „Smrti Smail-age“, čeprav je med najstarejšimi (1870). — Da je Jenko nekak „slovenski Heine“, je prvi zapisal J. Bezjak, dokaz pa se mu ni posrečil. Tudi ni Jenko nikoli dal natisniti „Naprej zastava Slave“, ampak „slave“, zato se prevod mora glasiti „En avant, drapeau de gloire“! — Cankar je preveden tudi v ruščino in finščino.

Samo oni, ki se je kedaj sam pečal s takim delom, vé, koliko truda tiči v njem in ga zato ne bo preostro sodil. Nekaj pa je, kar človeku greni veselje nad publikacijo: njena slabo prikrita tendenca, ki se razkazuje v uvodu. Precej obširen je (29 str.), a ni ravno obtežen s preciznim zgodovinskim znanjem, pač pa je ves prepojen z znano Cvijićevo „dinarsko teorijo“, ki je tukaj prenesena na kulturno polje, kjer naj motivira razne politične aspiracije in nacijsionalne pretenzije. Za zgodovino samo se briga Ibrovac prav tako malo kakor se je njega dni Cvijić. Mirno zapiše: „Mnogi prebivalci so se iz krajev, ki so jih zasedli Turki, umaknili v malo republiko Dubrovnik, kjer so se pridružili njenim diplomatom in trgovcem, pesnikom in znanstvenikom (str. 15).“ Zgodovina pa pozna sklep dubrovniškega senata, po katerem je bila pravoslavnim naselitev v Dubrovniku naravnost prepovedana! Pri Ibrovcu pa zveni stvar nekako tako, kakor da so šele ti priseljenci povzročili, da je Dubrovnik dosegel tako visoko stopnjo kulture! In enako zveni še marsikje drugje, samo da se nasprotje med realnostjo in fantaziranjem drugod ne dá tako jasno pokazati kakor tu.

J. A. Glonar.

Kronika

Simon Jenko

(Iz govora, ki ga je imel ob stoletnici njegovega rojstva dr. Dragotin Lončar v Mavčicah pri Kranju dne 18. avgusta 1935. leta.)

Kakor Prešerna, takó je tudi Simona Jenka dala iz svojega osrčja Gorénjska in ga enako zopet sprejela vase, ko so se dopolnili njegovi kratki dnevi. Zgodaj je postal duševno zrel za življenje in prav takó je zgodaj telesno zorel za smrt. Zavedal se je svoje veljave, ker mu vsa teža dneva ni mogla vzeti vere v pesniško poslanstvo. Tujina ga ni izneverila domačnosti, ki jo je osvojil kakor malokdo. Človek in priroda sta se pri njem zlivala v eno, ko je zajemal iz globine svojega ljudstva in iz slikovitosti svoje pokrajine. Zató so bile najboljše njegove pesmi preproste kakor vse, kar je velikega v človeku, ker le malost potrebuje umetničenja, da se uveljavi; bile so resnične kakor priroda, ki vedno izpreminja svoje oblike, a ostaja ista v svojem bistvu.